

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫНІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 15 (1121)

Красавік 1970 г.

Год выдання 15-ы

Цана 2 кап.

ЧАГО ЧАЛАВЕК ВАРТЫ

Самае дарагое — чалавек. Для нас гэта паняцце не новае. Яно стала такім звычайным, як школа амаль у кожнай вёсцы, выбар працы па здольнасцях і прызначанню, як самалёт і аўтобус у любы куток Беларусі, кніжка і тэлевізар у доме селяніна. Мы проста жывём па самую гуманнаму закону: не чалавек існуе для дзяржавы, а дзяржава і ўсе яе інстытуты для чалавека.

У пацвярджэнне гэтай думкі можна было б прывесці шмат выключных прыкладаў, якія для нас гэта гучалі б сенсацыяй. Ну, скажам, як сын звычайнага рабочага стаў міністрам. Або як дачка свінаркі выступае з трыумфам на сценах тэатраў Еўропы і Амерыкі. Хоць такіх прыкладаў багата ў нашай сённяшняй рэчаіснасці і яны таксама — заканамернасць нашага грамадскага ладу, але не ўсе ж становяцца дзяржаўнымі дзеячамі высокіх рангаў і славуцямі ў артыстычным свеце. Таму лепш возьмем прыклад самы жыццёвы, звычайны.

Відаць, многім за мяжой добра вядома мястэчка Мір, што ў Карэліцкім раёне Беларусі. Адтуль ды з Навагрудчыны, з-пад Баранавіч і Слоніма людзі

сем'ямі пакідалі насаджаныя гнёзды і ехалі за мяжу. Добра ведаюць землякі і часы польскай пэншчыны і здэкаў. Колькі сірот хадзіла па той зямлі ад вёскі да вёскі — пакрыўджаных лёсам, нікому не патрэбных людзей.

Людміла Кудзіна родам з Маласельцаў каля таго самага Міра. І будзь часы даўнейшыя, ісці б ёй у белы свет з выцягнутай рукой. Люда расла без бацькі. Яго ў 43-м расстралялі фашысты за сувязь з партызанамі. Засталася дзяўчынка горкай сіратой. Але доля яе зусім не сірочая. Скончыла школу. Потым курсы птушкаводаў. Стала працаваць у саўгасе «Чырвонаармейскі». Старанную і руплівую дзяўчыну прыкмецілі ў калектыве. Хоць і маладая, а старэйшыя ставіліся да яе з павагай. Праз некалькі год уручылі Людміле Кудзінай вышэйшую ўзнагароду Радзімы — ордэн Леніна. За што? Вядома, за працу. Усё складалася добра, але Люда ўжо доўгі час адчувала нейкае ўнутранае незадавальненне. Хацелася ёй большага, чым працаваць, добра зарабляць, спакойна жыць. Рашыла атрымаць спецыяльную вышэйшую адукацыю. І цяпер Людміла вучыцца. Яе бліжэйшая будучыня — высокакваліфікаваны спецыяліст сельскай гаспадаркі. Месца будучай працы яе не трывожыць: або ў свой саўгас вернецца, або ў любы іншы хоць зараз возьмуць. І новую кватэру дадуць.

І аклад добры, як усюды.

Задайце сёння незнарок пытанне Людміле Кудзінай: ці адчувае яна сябе пакрыўджанай жыццём? Яна са здзіўленнем адкажа: «Мне такое ніколі ў галаву не прыходзіла!»

А цяпер нам хочацца звярнуць увагу чытача на пісьмо Данілы Машына з Францыі, якое мы друкуем на пятай старонцы сённяшняга нумара газеты. Прачытайце гэта спведзь эмігранта, які ўсё сваё жыццё толькі і дбаў пра тое, як сабраць сродкі на старасць, як дажыць да пенсіі. Многія з чытачоў потым напішуць нам, што і іх лёс, бадай, нічым не адрозніваецца ад лёсу Данілы. І іх жыццё прайшло ў нялёгкай працы і ў трывожных думках пра заўтрашні дзень. У «вольным свеце» чалавек мае вартасць толькі з пункту гледжання яго кішэнні. Калі яна набіта банкнотамі і чэкамі, ты моцна стаіш на нагах і заўтра можаш завалодаць чужым добром і чужым шчасцем. Мараль будзе на тваім баку, бо ты маеш вагу ў свеце бізнесу. Калі яна пустая, ты нішто.

Чалавек для нас — самае дарагое, самае каштоўнае на свеце. Гаворачы так, мы маем на ўвазе не толькі нашу краіну. Вядома, перш за ўсё нас рупіць дабрабыт і шчасце савецкіх людзей. Аднак мы лічым, што на гэта маюць права і ўсе людзі зямлі. Таму нам балюча чужы, як паміраюць з голаду афрыканскія дзеці, як гінуць

пад разрывамі бомбаў рабочыя і школьнікі Егіпта, як мільёны амерыканцаў вымушаны існаваць на мяжы галечы толькі таму, што Рафелеру і Форду патрэбны мільярды.

Нядаўна грамадскасць многіх краін свету адзначала Міжнародны дзень вызвалення вязняў фашысцкіх канцлагаў. У нашых сэрцах яшчэ і сёння не загіліся раны страт, прынесеныя гітлераўскім фашызмам. Мы добра помнім той час, калі чалавек, яго годнасць не ставіліся ні ў што. Прыгадаем толькі адзін дакумент — пісьмы германскай фірмы «Байер» эсэсўскаму начальніку лагера смерці Асвенцім.

Пісьмо першае.

«У сувязі з правядзеннем эксперыменту з новым снагворным мы былі б рады, калі б Вы прадаставілі ў наш распараджэнне некаторую колькасць жанчын. Чакаем Вашага адказу. З павагай».

Пісьмо другое.

«Мы атрымалі Ваш адказ; аднак цана 200 марак за адну жанчыну здаецца нам занадта высокай. Мы прапануем не больш як 170 марак за галаву. Калі гэта для Вас будзе прыёмальным, мы возьмем жанчын. Нам патрэбна прыкладна 150 жанчын».

Пісьмо чацвёртае.

«Атрымалі заказаных жанчын. Нягледзячы на знясілены стан, яны былі прызнаны задавальняючымі. Мы будзем тры-

маць Вас у курсе спраў адносна праходжання эксперыменту».

Пісьмо пятае.

«Доследы былі зроблены. Усе асобы, на якіх догледы праводзіліся, памёрлі. Мы ў хуткім часе зноў звяжамся з Вамі адносна дастаткі партыі».

Ад такіх радкоў стыне кроў у жылах. І не толькі таму, што гэта было з нашым народам, з тысячамі палякаў, французай, з ваеннапалоннымі англійскімі і амерыканскімі салдатамі. Сёння, праз чвэрць стагоддзя пасля другой сусветнай вайны, гісторыя паўтараецца. Скажыце, чым розніца нямецкі Асвенцім і Бухенвальд ад амерыканскага Сангмі?

І сёння ходзяць па зямлі істоты, для якіх вартасць чалавечага жыцця вымяраецца толькі адным: што я на гэтым зараблю?

Лозунг нашай партыі, прынцып дзейнасці Савецкай улады — «Усё на карысць чалавека, усё для яго добра!» Чалавек варты таго, каб жыць у дастатку, шчасліва, мець працу, якая прыносіць задавальненне, быць упэўненым, што заўтра вайна не абарве тваё жыццё, не скалечыць жыццё тваіх дзяцей. Гэтага варты і Людміла Кудзіна, і Даніла Машын, і ўсе людзі, якія працай сваёй упрыгожваюць Зямлю і без якіх наша планета была б мёртвай пустыняй.

ШВЕИ-МАТАРЫСТКІ МІНСКАГА ВЫТВОРЧАГА АБ'ЯДНАННЯ ІМЯ КРУПСКАЯ ЛЮБА КУЗЬМЯНЧУК, ЯДЗЯ КАРАЧУН, ЛЮДА БАХАР, РАЯ БЯЛЬКОВІЧ СЕННЯ ПРАВОДЗЯЦЬ ВЕЧАР У СВАІМ ДОМЕ КУЛЬТУРЫ. ЦІ ШЧАСЛІВЫЯ ЯНЫ, ЦІ ЗАДАВОЛЕНЫ ЖЫЦЦЕМІ ПЫТАЦЦА, БАДАЙ, ДАРЭМНА. ГЭТА ВІДАЦЬ ПА ІХ РАСКВЕЧАНЫХ РАДАСНЫМІ УСМЕШКАМІ ТВАРАХ.

Фота К. ЯРУБОВІЧА.

ВЫТВОРЧЫЯ НАРАДЫ НА ПРАДПРЫЕМСТВАХ

У народнай гаспадарцы рэспублікі ўзмацняецца значэнне пастаянна дзеючых вытворчых нарад. Акрамя прамысловых прадпрыемстваў, будоўляў, саўгасаў, дзе яны існуюць ужо многія гады, такія нарады зараз ствараюцца на транспарце, у гандлі і сістэме камунальна-бытавога абслугоўвання. Вось што расказаў у сувязі з гэтым нашаму карэспандэнту сакратар Беларускага рэспубліканскага Савета прафесіянальных саюзаў Анатоль АБУХОВІЧ.

Вытворчая нарада — гэта вельмі важны і кампетэнтны орган на спецыялістычным прадпрыемстве. Ён сур'ёзна дапамагае адміністрацыі ў вырашэнні пытанняў, звязаных з вытворчасцю. Аўтарытэт вытворчых нарад заснаваны на тым, што ў ёй удзельнічаюць найбольш вопытныя і павяжаныя ў калектыве людзі: вядучыя інжынеры, майстры, рабочыя, спецыялісты-забеспячэнцы — наогул, прадстаўнікі ўсіх звянаў вытворчага калектыву. Такім чынам, вытворчая нарада з'яўляецца канцэнтраваным выражэннем ведаў, волі і волі многіх людзей.

А як ствараюцца такія калегіяльныя органы?
Выбіраюцца дэмакратычным шляхам. Іх аўтарытэт якраз і заключаецца ў тым, што яны — грамадскія органы, ствараюцца калектывам і працуюць пад яго кантралем.

У брыгадах, цэхах і розных службах прадпрыемства работнікі выбіраюць на сходах дэлегатаў у склад вытворчай нарады. Зразумела, крытэрыем служыць аўтарытэт, вопыт і веды дэлегата. Прадстаўнікоў у вытворчых нарадах накіроўваюць і грамадскія арганізацыі, што дзейнічаюць на прадпрыемстве. Члены нарады перыядычна робяць справаздачу аб сваёй рабоце, і калі яна не задавальняе калектыву, іх могуць адклікаць і замяніць іншымі. Важна адзначыць, што ўдзел у нарадзе сумашчаецца з асноўнай работай кожнага — ля станка, у канструктарскім бюро ці заводакіраўніцтве. Састаў нарады перыядычна абнаўляецца, і, такім чынам, усё новае і новае рабочыя, служачыя, спецыялісты далучаюцца да кіравання прадпрыемствам.

Якія пытанні ўваходзяць у кампетэнцыю вытворчай нарады?
Яна мае права займацца любымі пытаннямі вытворчасці. Яшчэ не было такіх выпадкаў, каб рэкамендацыя, калегіяльна вырацаваная нарадай, не была затым прынята дырэктарам да выканання.

Дыяпазон дзейнасці вытворчых нарад даволі шырокі. Яны ўдзельнічаюць у складанні гадавых планаў прадпрыемства, у распрацоўцы арганізацыйна-тэхнічных мерапрыемстваў па забеспячэнню выканання гэтых планаў і г. д.

Возьмем, да прыкладу, Віцебскі камбінат будаўнічых матэрыялаў. У склад агульназаводскай вытворчай нарады там выбрана 128 чалавек, з іх 80 — рабочыя, 38 — інжынерна-тэхнічныя работнікі і 10 — служачыя. Летась на вытворчай нарадзе разгледжаны пытанні, звязаныя са зніжэннем сабекошту прадукцыі, падрыхтоўкай да ўвядзення новых умоў аплаты працы рабочых, інжынераў, тэхнікаў, служачых і шэраг іншых пытанняў.

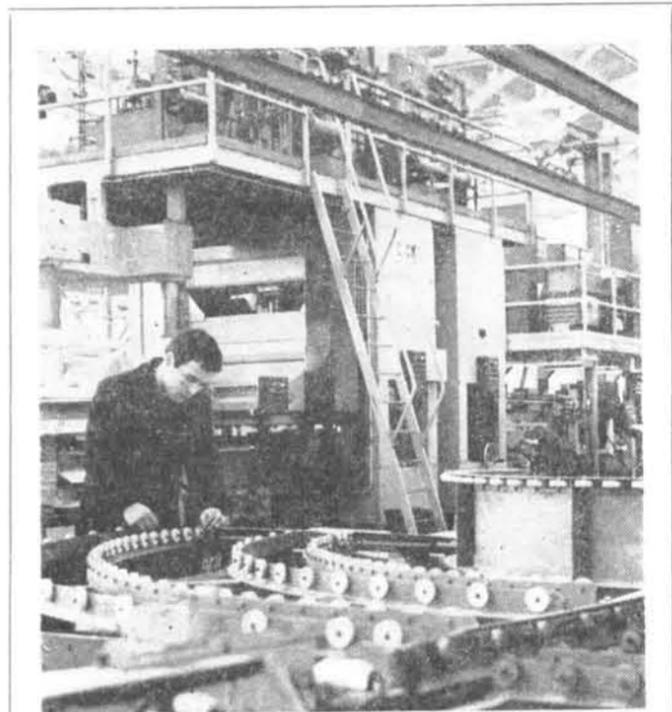
Актыўна працуе пастаянная вытворчая нарада і на мінскай трыкатажнай фабрыцы «Прагрэс». На працягу мінулага года там адбылося шэсць пасяджэнняў, на якіх разглядаліся такія пытанні, як укараненне новых мадэляў вырабаў, падрыхтоўка фабрыкі да работы ў зімовых умовах, пытанні навуковай арганізацыі працы і гэтак далей. А ўсяго летась на вытворчых нарадах у рэспубліцы было прынята больш чым 50 тысяч прапановаў. 90 працэнтаў іх ужо рэалізавана, астатнія ажыццяўляюцца зараз.

Дзейнасць вытворчых нарад каардынуюць прафсаюзныя камітэты, якія ёсць на кожным прадпрыемстве. Яны клапацяцца, каб іх дапамога адміністрацыі была плённай.

Нарэшце варта дадаць, што ў Беларусі ў склад вытворчых нарад зараз выбрана каля 200 тысяч чалавек, у тым ліку 130 тысяч рабочых. Практычна ж у рабоце нарад штогод удзельнічае больш чым мільён рабочых, служачых, інжынераў і тэхнікаў. З іх дапамогай прадпрыемствамі рэспублікі летась было атрымана больш за 45 мільёнаў рублёў звышплановага прыбытку.

Роля вытворчых нарад у народнай гаспадарцы краіны, іх папулярнасць сярод працоўных яскрава сведчыць аб тым, што яны з'яўляюцца дзейным інструментам далучэння рабочых і служачых да кіравання вытворчасцю.

В. НЯЗУРАВА.

Завяршаецца мантаж і адладка канвеераў, аўтаматычных ліній і станкоў у новым корпусе Мінскага завода бытавых халадзільнікаў. З уводам у строй новых вытворчых магутнасцей фабрыка холада будзе выдаваць гатовую прадукцыю кожныя 29 секунд. НА ЗДЫМКУ: новая аўтаматычная лінія па вырабу дзвярэй халадзільнікаў. Яе вытворчасць — 150 дзвярэй у змену.

ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ

Поўным ходам ідуць наладчыныя работы па аўтаматызацыі камбікормавага цэха Баранавіцкага млынкамбіната. Пройдзе нямнога часу, і ўвесь кантроль за вытворчымі працэсамі будзе ажыццяўляцца з дыспетчарскага пункта. НА ЗДЫМКУ: старшы інжынер па аўтаматыцы А. АНІСКЕВІЧ і электраслесар Р. БАМБЕЖКА ўдакладняюць адзін з вўзложных схем.

Фота Э. КАБЯКА.

Снегу ўжо няма, але пакуль што дзьме халодны вецер. Адным словам, вясна яшчэ не стала гаспадыняй. А калі зойдзеш у цяпліцы саўгаса «Мінская гароднінная фабрыка», адразу трапляеш у гарачае лета. Тут 26 градусаў цяпла. Цвітуць ружы, паспяваюць агуркі. НА ЗДЫМКУ: работніца цяпліцы Галя ДУРЭЙКА ўзважае агуркі.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ТРЭЦЯЯ ЧАРГА КАМБІНАТА — У СТРАІ

У Віцебску здадзена ў эксплуатацыю трэцяя чарга шаўковага камбіната. У двухпавярховым вытворчым корпусе плошчай 4 200 квадратных метраў

зманціравана больш за дзвесце высокапрадукцыйных станкоў.

Увод у строй новых магутнасцей дазволіць прадпрыемству ў апошнім годзе пяцігодкі выпусціць амаль на два мільёны пагонных метраў тканін больш, чым у мінулым годзе.

ПАКАЗВАЮЦЬ НАРОДНЫЯ УМЕЛЬЦЫ

У Пінску, у будынку карціннай галерэі, адкрылася выстаўка вырабаў народных умельцаў Палесся. Падоўгу спыняюцца наведвальнікі ля стэндаў ткацтва, інкрустацыі, па дрэву, каваных вырабаў, керамікі, пляцення з лазы і бяросты.

Прадукцыя Пінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў дэманстравалася на міжнародных выстаўках у Балгарыі, Фінляндыі, Канадзе, ГДР, Польшчы. Народны промысел на Палессі з кожным годам атрымлівае ўсё большае развіццё.

НА КАНВЕЕРЫ — ЖАЛЕЗАБЕТОН

У Бабруйску вядзецца шырокае прамысловае, жыллёвае і культурна-бытавое будаўніцтва. Каб забяспечыць яго матэрыяламі, патрэбна вялікая колькасць жалезабетонных перакрываццяў. Ранейшыя вытворчыя магутнасці завода жалезабетонных вырабаў поўнасцю не забяспечвалі будаўнікоў неабходнымі матэрыяламі. Цяпер на заводзе пабудаван новы цэх па вырабу зборнага і таварнага бетону. З уводам яго ў строй выпуск будаўнічых матэрыялаў для патрэб шынага камбіната, ЦЭЦ-2 і іншых аб'ектаў узрасце больш як у два разы.

У новым цэху ўсе працэсы поўнасцю механізаваны.

СЛАВУНЫЯ ТРЫЦЦАЦЬ ГОД

Урачыста адзначылі юбілей калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Ваўкавыскага раёна яго працаўнікі — паляводы, механізатары, жывёлаводы.

Трыццаць год назад у арцелі было 40 коней, 60 галоў буйной рагатай жывёлы, крыху больш за сто гектараў ворыва. Цяпер калгас «Чырвоны Кастрычнік» — багатая шматгалінавая гаспадарка. Яна мае больш за 2 700 гектараў ворыва, 28 трактараў, 14 аўтамабіляў, 10 зернеўборачных камбайнаў, 105 электрарухавікоў. На калгасных фермах — сотні галоў буйной рагатай жывёлы, больш за тысячу свіней.

ДАР ГРУЗІНСКАГА СЯБРА

Грузінскі скульптар, былы беларускі партызан Ч. Кукуладзе лепіць скульптуру Славы, каб увекавечыць подзвігі партызан і падпольшчыкаў, якія гераічна змагаліся супраць фашыстаў на беларускай зямлі. Скульптура будзе перададзена ў дар гарадскому пасёлку Расоны.

ЗАПРАШАЮЦА ДЗЕЦІ

Будаўнікі Гомеля зрабілі маленькім жыхарам свайго горада выдатны падарунак. Яны абсталявалі для іх дзіцячае кафэ. Сцены абдэзенай залы ўпрыгожаны лепкай па матывах народных казак. Зала абстаўлена спецыяльнай мэбляй. На століках — часопісы і кніжкі. У меню штодзённа ёсць багаты выбар смачна прыгатаваных страў і кандытарскіх вырабаў.

У новым кафэ заўсёды многа дзяцей.

ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ

3 Парыжа ў Токію на ІЛ-62

Новую міжнародную авіятрэсу Парыж — Масква — Токію адкрыў самалёт Аэрафлоту ІЛ-62. Пачалася і раздзельная эксплуатацыя савецкімі і японскімі авіятарамі паветранай трасы Масква — Токію.

Да гэтага часу лінія Масква — Токію абслугоўвалася сумесна Аэрафлотам і авіякампаніяй Джэпан Эйрлайнс. Калі было падпісана пагадненне аб раздзельнай эксплуатацыі трасы, амерыканская газета «Уол-стрыт джорнэл» пісала, што «згода Расіі адкрыць сібірскае неба для японскай авіятранспартнай кампаніі несумненна стане гістарычнай вяхой у развіцці сусветнай авіяцыі... З-за свайго стратэгічнага палажэння Трансісібірская авіятрэса адразу ж стане

адным з важнейшых паветраных шляхоў у свеце».

Гэта лінія адкрывае самы кароткі шлях з Еўропы ў Японію. На ёй пачынаюць лятаць нашы ІЛ-62 і японскія ДС-8. У кожнай авіякампаніі будзе па два рэйсы ў тыдзень. У далейшым колькасць рэйсаў павялічыцца да чатырох у тыдзень.

Упершыню Аэрафлот пачынае абслугоўваць міжнародную трэсу, злучаючы дзве зарубежныя краіны. З Парыжа ў Токію, з гадзіннай астанойкай у Маскве, ІЛ-62 даставіць пасажыраў за 14 гадзін. У маі Аэрафлот адкрывае яшчэ адну зарубежную авіялінію: Лондан — Масква — Токію, а летам савецкія самалёты звяжуць Лондан з Нью-Йоркам.

ГОСЦІ БЕЛАРУСКІХ ВУЧОНЫХ

У Акадэміі навук Беларусі два дні гасцілі балгарскія вучоныя — удзельнікі юбілейнай сесіі Акадэміі навук СССР, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна.

Дэлегацыю ў саставе прэзідэнта Балгарскай акадэміі навук Ангела Балейскага, віцэ-прэзідэнта Іліі Пашава, акадэмікаў Георгія Наджакава, Любаміра Крыстанова і начальніка замежнага аддзела акадэміі Іліі Пейкава прыняў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР М. Несцяровіч.

Госці былі азнаёмы з асноўнымі напрамкамі дзейнасці акадэміі, якая падтрымлівае цесныя сувязі з вучонымі брацкай Балгарыі. За апошнія гады гэтыя кантакты

значна расшырыліся і паглыбіліся. Праводзяцца сумесныя работы, каардынуюцца даследаванні па актуальных праблемах прыродазнаўчых навук.

Госці наведалі інстытуты фізікі, фізіялогіі, фізікі цвёрдага цела і паўправаднікоў, мелі сутаркі з вучонымі.

Ва ўпраўленні гідраметслужбы пры Саўсеце Міністраў БССР пабываў Любамір Крыстанав. Начальнік упраўлення А. Гамазда азнаёміў яго з ходам комплекснай аўтаматызацыі гідраметслужбы.

Члены дэлегацыі Балгарскай акадэміі навук наведалі мемарыяльны комплекс «Хатынь» і Курган Славы.

БАЦЬКІ І ДЗЕЦІ

Яны радка збіраюцца разам. Лёс раскідаў іх па ўсёй краіне. Ады ўжо на пенсіі, другія працуюць ці служыць у арміі, а іншыя яшчэ вучацца... Выбае, сустрэнуцца на вяселлі ці ў вялікае свята. Тады ўспамінам няма канца.

...У сям'і Марочкаў з вёскі Быцень Іванавічэўскага раёна было адзінаццаць дзяцей. Маці, Алена Яфімаўна, закахавалася ў вясельніку, часта паўтарала: «Што чакае цябе, мой маленькі?»

Дзеці бегалі па хаце паўраздзетая, голодная. Падрастуць і возмуцца хто за плуг, каб ад цяжкіх работ пачаць, каб ад цяжкіх работ пачаць, каб ад цяжкіх работ пачаць...

Маці марыла аб тым, што здарыцца нейкі цуд і нядоля абыдзе іх.

Ішлі гады, дзеці падрасталі, але цуда не было.

Пачалася першая Імперыялістычная вайна, якая пракцічалася і праз Беларусь. Вялікая сям'я Марочкаў сабралася ў дарогу.

— Будзем прабірацца ў глыб Расіі, — цяжка ўздыхнуўшы, сказаў Кірыла Іванавіч і вярнуў на дзвігэй, якія запоўнілі, нібы тая прускай, усе куткі невяліччай курнай хаціны. — Пешшу мо' не прыдзецца ісці. Начальнік абяцаў пасадзіць у поезд. Няўжо я не заслужыў гэтага, столькі гадоў працуючы на чыгунцы?

— Яно-то так, — толькі і сказала Алена Яфімаўна.

Прыехалі на станцыю Галіцына пад Масквой. Кірыла Іванавіч зноў уладкаваўся на чыгунку, стрэлачнікам.

Па капейцы збіраў ён грошы, каб хаця сынам даць пачатковую адукацыю. У двухкласнае міністэрскае вучылішча ўдалося ўладкаваць самага старэйшага, Валодзю.

Пачаў вучыцца і Ваня. Але дзе там навучыш усіх. Хаця б пракарміць.

Тым часам не стала цара. У 1919 годзе сям'я Марочкаў вярнулася ў Беларусь і спынілася ў Баранавічах. Але ўлада перайшла да ўрада Пінсудскага, і ўсё пачалося спачатку. Тая ж несправядлівасць, цяжкая праца, тая ж нястача... Кірыла Іванавіч страціў усялякую надзею на існасць. Толькі адно жаданне старога збылося. Пахавалі яго на роднай беларускай зямлі. А ў 1922 годзе Алена Яфімаўна, узяўшы дзяцей, вярнулася ў Быцень, у тую ж хаціну, якую пакінула з мужам сем гадоў назад.

Дзеці Марочкаў раслі працавітымі і сумленнымі, раслі, атрымаўшы ў спадчыну ад бацькі яго мару аб існасці. Толькі не ў паслухмянасці панам бачылі яны выйсце. Яшчэ там, у Расіі, з дому пайшоў Валодзя. Ён стаў ваенным і даслужыўся да прапаршчыка, а калі ўлада перайшла ў рукі рабочых — чырвоным камандзірам.

Уладзімір Марочка рваўся на Заходні фронт, яго цягнула да сябе родная Беларусь. Камандаванне задаволіла просьбу Уладзіміра. Яго накіравалі на барацьбу з беланаякамі. А ў 1920 годзе бацькі атрымалі кароткае пісьмо: «Ваш сын па-геройску загінуў у барацьбе за ўладу Саветаў...»

Застаўся ў Расіі яшчэ адзін сын Марочкаў — Пётр. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі ён уступіў у Чырвоную гвардыю і ў 1921 годзе быў накіраваны на ваенна-палітычныя курсы Маскоўскай ваеннай акругі, вучыўся ў Гомельскай партыйнай школе, працаваў два гады настаўнікам і зноў вучыўся, на гэты раз у Маскоўскай акадэміі імя Крупскай. У

1939 годзе скончыўшы аспірантуру, Пётр Марочка атрымаў вучоную ступень кандыдата гістарычных навук.

Але вернемся крыху назад. У той час, калі Уладзімір і Пётр Марочкі адстойвалі свабоду Краіны Саветаў, сям'я іх па-ранейшаму перабівалася з хлеба на ваду, працуючы на пана. Трынаццацігадовым хлопчуком пайшоў на заробаткі Коля. А хутка і меншы, Васіль, стаў кожны ранак запрагаць з братам каня, каб вазіць купцам лес.

Падросшы, пайшлі ў служанкі да багачэй сёстры Анота і Марусі. Вось так і жылі, пакуль не надшоў той памятны вераснёўскі дзень 1939 года, калі Чырвоная Армія прыйшла ў Заходнюю Беларусь.

Мікалай Марочка ўспамінае аб тых днях:

— Быў сход, на якім ішла гаворка аб калектывізацыі. Мы з маці таксама былі на ім. Нечакана пачулі, што ў прэзідыум запрашаецца Алена Марочка, наша маці. Яна сядзела ў прэзідыуме і раптам расплакалася ад таго, што ёй, проста жанчыне, быў аказаны такі гонар.

Прайшло з той пары многа гадоў. Адрымеда над Беларуссю вайна. Пасля перамогі вярнуўся дадому Мікалай Кірылавіч. Яго абралі дэпутатам сельскага Савета. Потым ён стаў членам выканкома сельскага Савета, а яшчэ пазней — яго старшынёй. Цяпер Мікалай Кірылавіч узнавальвае цэлы завод «Дубіно» Даманаўскага камбіната будаўнічых матэрыялаў. На камбінаце працуе і брат Васіль.

Жывуць у роднай вёсцы Быцень сёстры Анота і Ма-

рыя, на Гродзеншчыне — сястра Люба, у Маскве — Пётр Марочка. У кожнага свае сем'і, свае дзеці, якія, нібы птушкі, паразяталіся з бацькоўскай хаціны. Паразяталіся не ў пошуках лепшай долі. Кожны з трэцяга пакалення Марочкаў знайшоў сваё месца ў жыцці.

Часта прыязджае да маці Ганны Кірылаўны на сваім «запарожжы» сын Яўген. Ён скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт і працуе выкладчыкам у адным з мінскіх тэхнікумаў. Другі сын Ганны Кірылаўны Анатоль — афіцэр Саветскай Арміі, а дачка Тацяна — бухгалтар у Баранавічах.

Працуюць і вучацца дзеці Мікалая Марочкі. Два сыны Коля і Лёва — афіцэры, дачка Ірына заканчвае Беларускі тэхналагічны інстытут.

Паважаюць у Быцeni і дзвюх Васіля Кірылавіча. Часта можна бачыць на вясковых вуліцах прыгожы «масквіч», які водзіць яго сын Уладзімір. Ён — шафёр Быценьскай пасялковай бальніцы. Галоўным тэхнікам вузла сувязі працуе другі сын Васіля Кірылавіча — Сяргей. Ён і яго брат Вячаслаў — студэнты-завочнікі тэхнікумаў.

Заканчваюць Баўманскае вышэйшае тэхнічнае вучылішча ў Маскве сыны Пятра Марочкі — Уладзімір і Геннадзь. У Ленінградзе, у авіяцыйным інстытуце, займаецца сын Любові Кірылаўны Валодзя.

Безумоўна, усе яны шчаслівыя. Шчаслівыя тым, што працуюць і вучацца, што кожным сваім пражытым днём прыносяць карысць людзям, Радзіме.

М. РЫМАЧ.

САМЫ ВЯЛІКІ РЫНАК

Архітэктары і інжынеры праектнага інстытута «Белгипрогадаль» завяршылі работу на праектаванню крытага рынку, будаўніцтва якога намечана ў Мінску. Гэта будзе самы вялікі рынак у Саветскім Саюзе. Над гандлёвай плошчай, перавышаючай гектар, узнімецца на чатырох апорах дах са зборнага аглапарытабетону. Тут адначасова змогуць разгарнуць гандаль 1200 чалавек.

На рынку прадугледжана комплексная механізацыя грузавых патокаў на прынцыпу аўтамашына-склад-прылавак. Светавыя тэблы, устаноўлены ў розных месцах гандлёвай залы, будуць паведамляць пакупнікам аб паступіўшых у продаж прадуктах і іх цане.

Побач з крытым рынкам намячаецца пабудова гасцініцы на 600 месц, магазіны дзяржаўнага і кааператыўнага гандлю, камісійны магазін, рэстаран, сталовую, кафэ, магазін кулінарны.

Па суседству з рынкам вырасце дом быту са швейным атэльэ, цырульняй, фотаатэльэ і іншымі службамі. Да рынка будзе прымыкаць аўтастанцыя і стаянка для ўласных і калгасных аўтамашын.

Побач з крытым рынкам намячаецца пабудова гасцініцы на 600 месц, магазіны дзяржаўнага і кааператыўнага гандлю, камісійны магазін, рэстаран, сталовую, кафэ, магазін кулінарны.

Па суседству з рынкам вырасце дом быту са швейным атэльэ, цырульняй, фотаатэльэ і іншымі службамі. Да рынка будзе прымыкаць аўтастанцыя і стаянка для ўласных і калгасных аўтамашын.

Мінскі завод эндыкрынных прэпаратаў выпускае прадукцыю дваццаці назваў. Сёлета тут асвоена некалькі новых прэпаратаў. Гэта пантакрын у ампулах, андэкалін і іншыя. НА ЗДЫМКУ: інжынер-тэхнолаг Наталля ГЛАЗАВА ў эксперыментальнай лабараторыі.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Людмила Кудина родилась в деревне Малосельцы недалеко от местечка Мир. В 1943 году за связь с партизанами был расстрелян ее отец. Но не сиротская доля ждала девочку. Она закончила школу, затем курсы птицеводов, начала работать в совхозе «Красноармейский». Добросовестный труд принес ей уважение односельчан и высшую награду

Родины—орден Ленина. Сейчас Людмила учится. В ближайшем будущем, получив высшее образование, она станет высококвалифицированным специалистом сельского хозяйства. О Людмиле Кудиной, типичной представительнице нашего социалистического общества, о главном принципе этого общества—все для человека, все для его блага рассказывает передовая статья номера «ЧАГО ЧАЛАВЕК ВАРТЫ».

Производственные совещания являются действенным инструментом приобщения рабочих и служащих к управлению производством. Такие совещания уже давно существуют на промышленных предприятиях, стройках, в совхозах, а сейчас создаются на транспорте, в торговле, в системе коммунально-бытового обслуживания. У нас в Белоруссии в состав производственных совещаний избрано около 200 тысяч человек, с их помощью предприятия республики в минувшем году получили более 45 миллионов рублей сверхплано-

вой прибыли. С работой производственных совещаний наших читателей знакомит секретарь Белорусского республиканского Совета профсоюзов А. Обухович — «ВЫТВОРЧЫЯ НАРАДЫ НА ПРАДПРЫЁМСТВАХ» [2 стр.].

Много горя и бед пережила семья Морочко из деревни Бытень Ивацевичского района: первая империалистическая война, эвакуация, гнет белорусской оккупации. О том, как сложилась судьба детей и внуков Кирилла Морочко, рассказывает статья «БАЦЬКІ І ДЗЕЦІ» [3 стр.]. Петр воевал в Красной гвардии, затем учился, получил ученую степень кандидата исторических наук. Николай защищал Родину в годы Великой Отечественной войны, сейчас работает директором кирпичного завода «Дубино»; там же трудится и Василий. В родной деревне Бытень живут Анна и Мария, на Гродзеншчыне—Любовь. У всех семьи, дети, все нашли свое место в жизни. Современную медицину не-

возможно представить без переливания крови. Но для того, чтобы сделать донорскую кровь пригодной для переливания, нужно лишить ее основной способности — свертывания. Компоненты, которые с этой целью вводятся в кровь, в большом количестве вредны для организма человека. Белорусский ученый Евгений Буглов предложил новый метод получения физиологически полноценной крови, которая сохраняется длительное время и может быть перелита больным в больших дозах («ЖЫЦЦЁ КРЫВІ ПРАЦЯГНУТА», 3 стр.).

Узы дружбы связывают белорусский город Жодино с французским городом Венисье. В 1968 году в Жодино приехала делегация муниципалитета Венисье во главе с мэром города коммунистом Марселем Уэлем. Тогда и было подписано соглашение о побратимстве двух городов автомобилестроителей. А осенью прошлого года жодинцы нанесли ответный визит французским

друзьям. К приезду белорусской делегации было приурочено торжественное открытие Жодинского бульвара в Венисье. Корреспонденция «ЖОДЗІНСКІ БУЛЬВАР У ВЕНІСЬЕ» напечатана на 4 стр.

Зарисовка о заслуженном артисте БССР Вениамине Бурковиче «СРЭБНЫ ЗВОН ЦЫМБАЛАУ» помещена на 6 стр. Началом успеха музыканта был тот памятный год, когда он четырнадцатилетним подростком приехал из деревни Калачи на Логойшчине в Минск на смотр художественной самодеятельности. Его услышал народный артист СССР И. Жиневич и посоветовал способному мальчику учиться. Окончив музыкальное училище, а затем консерваторию, Вениамин становится солистом Государственного народного оркестра БССР. Произведения для цимбал композиторов Чуркина, Каминского, Жиневича, Глебова в исполнении Бурковича не раз встречали восторженный прием не только у нас в стране, но и за рубежом.

Е. ПРАЛЬНИКАВА. АДН.

ЖОДЗІНСКІ БУЛЬВАР у Венісье

Горад Жодзіна, які знаходзіцца недалёка ад Мінска, не так даўно быў звычайнай вёскай. Але ў апошнія гады тут вырас прамысловы гігант — Беларускае аўтамабільнае завод, вялікагрузныя самазвалы якога вядомы ва ўсім свеце.

Вельмі часта Жодзіна наведваюць розныя замежныя дэлегацыі. Асабліва цесныя сувязі завязалі жодзінцы з жыхарамі французскага горада Венісье. На гэта ёсць прычыны. Венісье — таксама горад аўтамабільбудавнікоў, горад рабочых. Мэрам яго многа год з'яўляецца камуніст Марсель Уэль — дэпутат Нацыянальнага сходу Францыі.

Асабліва значым для жыхароў абодвух гарадоў быў 1968 год, калі яны пабраталіся. Тады з Венісье ў Жодзіна прыехала дэлегацыя муніцыпалітэта на чале з Марселем Уэлем. Аб знаходжанні дэлегацыі кінамаатар Міхаіл Лушчык зняў кінафільм.

Фільм робіць прыемнае ўражанне. Вось госці ў кабінце дырэктара аўтазавода І. Сідаровіча. Ён знаёміць членаў дэлегацыі з жыццём завода, яго перспектывамі. Потым мы бачым іх у цэхах, на вечары у заводскім палацы культуры. Паўсюдна іх сустракаюць шчыра, ветліва.

Вось госці ў школе-інтэрнаце. Яны ідуць па чыстых, светлых пакоях, разглядаюць вучэбныя дапаможнікі. Потым заходзяць у адзін з класаў на ўрок французскай мовы. З задавальненнем спыняюцца ля кутка франка-савецкага сяброўства, дзе ёсць падшыўкі французскіх газет, кнігі. Члены дэлегацыі пабывалі таксама ў інстытутах жывёлагадоўлі і земляробства.

У канцы фільма глядачы бачаць урачыстае падпісанне пагаднення аб пабратамстве. Мэру горада Венісье падносіцца партрэт Ул. І. Леніна. З удзячнасцю прымае ён дарагі падарунак. Гасцям уручаецца беларускі флаг.

Многія кіламетры раздзяляюць гарады Жодзіна і Венісье. Але ні адлегласці, ні межы не перашкаджаюць сапраўднаму сяброўству.

Летась у верасні дэлегацыя з Жодзіна на чале са старшынёй гарсавета Барысам Доўгім выязджала ў Венісье з візітам у адказ. Жодзінцы знаходзіліся ў Францыі тыдзень.

— Паўсюдна нас сустракалі цёпла і гасцінна, — расказвае Барыс Аляксандравіч. — Мы бачылі вакол сябе сяброўскія ўсмішкі, адчувалі моцныя поціскі рук. А самым памятным днём было 21 верасня. У гэты дзень адбылося адкрыццё Жодзінскага бульвара ў Венісье.

Присутнічалі члены муніцыпалітэта, прадстаўнікі розных арганізацый, жыхары горада, журналісты. Мы абмяняліся прамовамі з намеснікам мэра Раберам Санлявіем. Адкрыццё Жодзінскага бульвара адбылося ва ўрачыстай абстаноўцы і з'явілася яркай дэманстрацыяй дружбы нашых народаў.

Жодзінцы прывезлі французскія газеты, у якіх паведамлялася аб іх візіце. У адной газеце здымак: Барыс Доўгі разразае стужку, адкрываючы бульвар, які носіць імя беларускага горада.

Дарэчы, у Венісье ёсць і бульвар Камарова. Адкрыў яго ў 1967 годзе касманаўт П. Бяляеў. Ён першы паклаў кветкі там, дзе стаіць спецыяльны шчыт са словамі: «Уладзімір Камароў, піянер космаса. Загніў за навуку і чалавецтва».

Працоўныя горада Венісье цяпер рыхтуюцца адзначаць стагоддзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча. Да гэтага юбілею будзе адкрыты бульвар імя Ул. І. Леніна. У гора-

дзе арганізуюцца выстаўкі, прысвечаныя правадыру.

Сувязь гарадоў-пабрацімаў мацнее. Нядаўна жодзінцы паслалі ў Венісье фотавыстаўку, якая расказвае аб горадзе і Беларускам аўтазаводзе, аб дзейнасці Жодзінскага гарадскога аддзялення таварыства «СССР—Францыя», якое ўзначальвае дырэктар Беларускага навукова-даследчага інстытута жывёлагадоўлі Вячаслаў Горын. Ёсць у французскіх сяброў беларускія кнігі, паштоўкі, магнітафонны запіс канцэрта мастацкай самадзейнасці горада Жодзіна, два дакументальныя фільмы аб Беларусі. Муніцыпалітэт Венісье правядзе летам гэтага года выстаўку-конкурс малюнкаў дзяцей абодвух гарадоў. Тое ж самае зробіць і жодзінцы.

І. ПАНЧАНКА.

НА ЗДЫМКУ: мэр горада Венісье Марсель Уэль распісваецца ў Кнізе ганаровых гасцей Жодзінскай школы-інтэрната.

Фота М. ЛУШЧЫКА.

МОЙ РОДНЫ КУТ

Радзіма! Яшчэ некалькі прыпынкаў, і я ступлю на сваю зямлю. Як доўга цягнуцца час. Яшчэ адзін сусед па вагону пачаў збірацца да выхаду. Чую размову на рускай мове. Гавораць пра тое, што хутка мы перасячым дзяржаўную граніцу СССР. Выходжу ў тамбур і пільна гляджу ў невялікае, напалавіну замёрзлае аkenца.

Цішыня. Белыя абшары палёў, рэдкія чубкі хмызнякоў, што падступаюць амаль да самай чыгункі. Такія ж, кропелька ў кропельку, краявіды і там, у родным Сулічаве. Ціхая палеская вёсачка, як жывеш ты? Не помню, каб хоць калі ў жыцці мне было так радасна і сумна, як у тых мінулых. Радасна ад хуткай сустрэчы з роднай зямлёй. Сумна таму, што не ўбачу брата Аляксея, сястру Надзею, якіх расстралялі ў верасні 1943 года нямецкія вылюдкі.

Ах, каб маглі мы ўсе разам пасядзець за сталом сваёй утульнай, хоць і не прасторнай хаткі, успомніць мінулае.

Мінулае... Перагортваючы старонкі памяці, нельга без горычы расказаць аб усім, што давялося перажыць у цяжкія гады буржуазнай Польшчы.

Перад вясной маці заўсёды ўздыхала, калі ставіла на стол міску з бульбай і, рэжучы хлеб, дадала:

— Не ведаю, ці дацягнем да вясны. Бульбы засгалоса якраз столькі, каб пасадзіць. А мука скончылася.

Мы маўчалі. Кожны пасвойму думаў, як дапамагчы бацькам: ці прасіцца ў парабыкі да графіні Бабрунскай, ці ў пошуках ішчасця ехаць за акіяны.

Я выбраў другое. Меркаваў так: прыеду, пабуду год, два, збяру грошай, тады можна будзе і хату пабудаваць, і зямлі кавалачак прыдбаць. Толькі прыехаўшы ў далёкую, чужую мне Канаду, я зразумеў, як глыбока памыліўся, пакінуўшы родную зямлю.

Дні, месяцы, гады... Сорак два іх праляцела за мяжой. Роўна ступаюць колы цягніка. Мы ўжо едзем па савецкай зямлі. Здаецца, ад радасці і хвалявання сэрца вось-вось выскачыць з грудзей.

Радзіма, вось якой ты стала! На вочы набягаюць слёзы.

Брэсту 950 гадоў, а ён зусім яшчэ малады. Нават на вершыца, што гэта той самы Брэст-Літоўск з вузкімі завулкамі, аднапавярховымі будынкамі. Хочацца бясконаца хадзіць па гораду, любавіцца яго гмахамі.

Але вось я і ў Сулічаве. Кожны, каго сустракаў у той дзень на вуліцы, вітаўся са мной, як з даўнім сябрам. І абавязкова пытаўся:

— Ну як, Іван, пазнаеш сваю вёску?

Шчыра прызнаюся: пры кожным такім пытанні я адмоўна ківаю галавой. Хіба ж можна параўнаць нашу вёску з той, якую я пакінуў 42 гады назад? Новыя хаты, шырокая вуліца, клуб, школа. Амаль у кожнай хаце тэлевізар, пральная машына, мацяцкл.

Кожны адчувае сябе гаспадаром зямлі і працуе так, каб з дня ў дзень пампажаць здабыткі свайго роднага калгаса. А хіба ж такое можна было ўбачыць, калі людзі пад прымусам працавалі на графіню Бабрунскую?

Мае землякі. З многімі з іх я не сустрэўся больш ніколі, таму што іх навечна забрала вайна. Ля помніка, пастаўленага ў гонар загінуўшых, я ўспоміў нядаўнюю дэманстрацыю ў Вшніперу.

Тысячы жыхароў выйшлі ў той дзень на вуліцы, каб яшчэ раз заявіць: «Амерыканцы! Вон з В'етнама!». Сярод канадцаў было шмат амерыканскіх юнакоў, якія збеглі са сваёй краіны, праследуемыя ўладамі ЗША за тое, што адмаўляліся ісці служыць у армію, удзельнічаць у бруднай вайне супраць свабодалюбівага в'етнамскага народа.

У памяці ўспывае колішняя размова са здраднікам радзімы, які нават пабаяўся назваць сваё імя, але наводзіў паклёп на рускіх, на іх быт і жыццё. З'яўляючыся членам уласаўскай антысавецкай арганізацыі, ён усімі сіламі імкнуўся пераканаць эмігрантаў у тым, што ў СССР кепска жывуць, яшчэ і цяпер ходзяць у лапцях.

Смешна і брыдка. Я пабываў у многіх вёсках Брэстчыны і, не хаваючы сваёй радасці і захаплення, магу сказаць любому, хто мяне спытае:

— Цудоўна жывуць мае землякі! Проста цудоўна!

Іван ХОМІЧ.

Канада.

НАБАТ БУХЕНВАЛЬДА

Звенит колокол в Бухенвальде... Звон его напоминает о трагедии Европы, о фашизме, мученичестве и смерти.

Здесь, на горе Эттерсберг около Веймара, смерть начала хозяйничать 15 июля 1937 года. В этот день фашисты привезли из Заксенхаузена 149 узников. Это были первые из сотен тысяч жертв Бухенвальда.

Мы входим в бывший лагерь смерти. Над воротами двухэтажная башенка с большими часами, по обеим ее сторонам — арестантские флигели. Вот большой плац, где эсэсовские каратели проводили проверки. А дальше крематорий. Там сжигались тела...

Печи, рассказывает гид, строила фирма «Топф и сыновья». Сперва одну с тремя топками, потом еще

такую же. Эти душегубки сделаны аккуратно и прочно. Над ними выщелачивается дымовая труба, из которой днём и ночью вырывалось пламя. Дым окутывал ждущих своей очереди живых. Пепел сожженных, их кости, перемолотые на специальных мельницах, фашистские изуверы ссыпали в бумажные мешки и продавали как удобрение. Фабриканты смерти, по всей видимости, заботились о рентабельности своего адского предприятия. Удобрения из концлагеря поступали в лавки торговцев аккуратно по расписанию. Их покупали. Прахом русских и поляков, белорусов и евреев, французов и чехов, немцев и сербов удобряли хлебные злаки и, может, даже цветы.

Убийцам и палачам помогали голод, тиф, дизентерия, туберкулез. Смерть собирала обильную жатву каждый день и каждый час.

Смерти помогали врачи. Врач-эсэовец Вагнер экспери-

ментировал на узниках. Это ему пришла в голову мысль делать из человеческой кожи книжные переплеты, абажуры, дамские сумочки. Такую сумочку он подарил жене коменданта лагеря Ильзе Кох. Подарок понравился Ильзе, и она сама стала искать среди узников людей с татуированной кожей.

Здесь высушивали человеческие головы. Высыхая до величинны кулака, голова сохраняла пропорции, черты лица. Начальники и офицеры лагеря любили «украшать» ими свои кабинеты.

Индустрия смерти состояла также из других отраслей: производство фетра из волос, производство мыла из костного жира...

Убивали под громкую музыку, чтобы заглушить стоны, вопли, выстрелы. Убили 250 тысяч — людей 33 национальностей.

11 апреля 1945 года узники восстали.

180 подпольных боевых групп (в них было более тысячи человек) забросали самодельными гранатами охрану, захватили оружейную мастерскую, вооружились пулеметами и атаковали эсэсовские казармы. За два дня до прихода американских войск смертники сами освободили себя. День их освобождения мы отмечаем как Международный день освобождения узников фашистских концлагерей.

В этот день мы чтим память погибших мучеников. Мы призываем народы бороться за то, чтобы трагедия Бухенвальда больше никогда не повторилась. Мы отстаиваем самое священное и дорогое — мир.

Вспоминая мрачные дни фашизма, который был разгромлен благодаря силе и стойкости советских людей, мы предостерегаем человечество от опасности нового варварства. Ибо то, что происходит сегодня во Вьетнаме и Лаосе, на оккупированных арабских землях, имеет прямое сходство с ужасами фашизма.

Пусть же всегда слышат люди набат Бухенвальда.

А. БЕЛОУСОВ.

ОТСТАВКА

Дорогие друзья! Давно не писал вам, потому что был завален работой на фабрике. Теперь я свободен — ушел на пенсию, перестал работать на хозяина-капиталиста. Эту возможность мне удалось получить только благодаря тому, что всю жизнь я платил страховку, чтобы в 65 лет иметь право на пенсию.

Уходя от хозяина, я написал ему письмо. Перечитав его, подумал: может быть, послать это письмо-рассказ в редакцию газеты «Голас Радзімы»!

Над дубовой дверью большая вывеска: «Игрушки Вера». Я нажимаю кнопку звонка. Тяжелую дверь открывает человек с черными сдвинутыми бровями. Инстинктивно узнаю в нем хозяина. Когда я произношу фамилию общего друга, брови расходятся, и широкая улыбка освещает молодое лицо.

Это были вы, уважаемый хозяин. После тяжелого ранения, с перебитыми ногами, хромой, почти нетрудоспособный, я не имел средств к жизни, и никто не принимал меня на работу. А вы приняли, и чувство глубокой признательности к вам за это по сей день не покидает меня, хотя с тех пор прошло уже три десятка лет.

Тогда у вас была маленькая фабрика игрушек. За эти годы вы не только не прогорели, как многие другие, а наоборот, превратились в крупного фабриканта, экспортирующего свой товар за границу. Я рад за вас и за себя, потому что, если бы ваша фабрика потерпела крах, мне, калеке, гонимому отовсюду «презренному иностранцу», некуда было бы деться.

А угроза краха не раз появлялась за эти тридцать лет. Вы говорили мне об этом, и я старался...

Я думал: впервые за всю мою скитальческую жизнь я работаю на хозяина, который смотрит на меня, как на человека, более того — как на друга. Я должен оправдать это на деле.

С большим энтузиазмом я принялся за работу: выпиливал из дерева игры-головоломки. За короткое время я превысил существовавшую тогда норму по количеству и дал такое высокое качество, такую

красивую выпилку, что вы поручили мне производство самых дорогих игрушек. Я трудился, не покладая рук, и спрос всегда был большим на ту серию, над которой работал я. Некоторые клиенты требовали, чтобы именно я выпиливал для них. У меня появилось чувство удовлетворения. Приятно было сознавать, что ты нужен, что без тебя трудно обойтись!

Но вы все повторяли мне, что игра серии «люкс», к сожалению, не рентабельна: она вместо прибыли приносит убыток. Вы говорили, что не снимаете ее с производства лишь потому, что моя выпилка служит хорошей рекламой. Она привлекает клиентов, которые потом покупают и другие игрушки. Тогда я твердо решил сделать свою игру рентабельной. Для этого надо было не снижая качества, увеличить количество изделий. Задача нелегкая, но упорным трудом я добился своего. Я попробовал, накладывая одну на другую, выпиливал две картинки сразу. Через некоторое время почувствовал, что пила берет две доски очень легко — значит, можно прибавить еще одну картинку. Теперь я стал давать вам в три раза больше продукции. Я ликовал. Игра-головоломка серии «люкс» приносила вам хорошую прибыль.

А что это дало мне? Поднялся ли я хоть на одну ступеньку выше простого рабочего? Возросла ли моя зарплата? Улучшились ли условия жизни? Ведь я так же, как и вы, хотел иметь семью, детей...

Правда, во время войны вы еще раз проявили свое великодушие: позволили мне жить на чердаке фабрики и поручили стеречь ваше имущество. Тогда остановилось предприятие, скопилось много непроданных игрушек. Все рабочие были уволены, я остался один — стеречь ваше добро и выполнял мелкие заказы. Так продолжалось до самой оккупации. Перед приходом немцев вы спешно покинули Париж,

а я, хромой, не ушел, остался жить на чердаке и честно охранял имущество фабрики. Это позволило возобновить производство тотчас же, как только прибыло ваше доверенное лицо.

Казалось бы, я мог рассчитывать на благодарность. Когда умер старший мастер, вы могли назначить меня на его место. Ведь я знал на практике все стадии нашего производства и был достаточно образован, чтобы руководить. Но нет, я был нужен вам как квалифицированный рабочий, выпилка которого нравилась клиентам. Вам нужны были мои умелые и дешевые руки.

Вы назначили старшим мастером своего бывшего лакея. Потом вам пришлось раскаиваться в этом, но тогда вы считали его преданным и верным человеком, потому что он доносил на рабочих. Я не обиделся, не затаил в душе зла. И когда вы поставили на это место совершенно неопытную молодую женщину и попросили помочь ей, я согласился. Эта милая женщина до сих пор благодарна мне.

Ну, а я? После десяти лет пилки у меня засорились легкие. Клейкая пыль влезла в них, затруднила дыхание. Тогда вы спохватились и установили систему отсасывания пыли. Но для меня, который работал дольше других, уже было поздно — появился силикоз. И теперь я продолжаю задыхаться на лестнице, при ходьбе.

Мне уже шестьдесят пять лет. Я старик, пора и в отставку. После многолетней честной работы это нормально — получить заслуженную пенсию. Но размер пенсии зависит от зарплаты. Какой же у меня заработок на тридцать первом году работы у вас?

Когда-то перед войной вы дали мне четыре франка в час, и сейчас новыми франками вместе с премией я получаю приблизительно столько же. Значит, моя зарплата, моя покупательная способность остались такими же, как у новичка тридцать лет назад! Разве это я заслужил? Хорошо еще, что всю мою трудовую жизнь я аккуратно платил страховку.

Я ухожу в отставку...

Данила МАШИН.

SOMETHING A FOREIGN TOURIST MIGHT LIKE TO KNOW

FOREIGN tourists visiting our country put numerous questions concerning their stay here.

We have asked Vasily IVANOV, Chief of the Legal Department of VAO «INTOURIST» Board, to answer some of the commoner questions.

Q.: Who is regarded, according to the existing Soviet laws, as a foreign tourist?

A.: Soviet legislation makes no distinction between the categories of foreign citizens and foreign tourists. A foreign tourist is regarded as a foreign citizen, and enjoys all rights, and bears all responsibilities envisaged by the law for foreigners.

A foreign citizen is any individual on Soviet territory who is a citizen or subject of any other country.

Legally, any foreign citizen arriving in the Soviet Union on tour is regarded as a tourist. I may add that recently a number of normative acts have been issued granting tourists arriving in the Soviet Union certain privileges as compared with other foreign citizens. Tourists enjoy simplified border and customs formalities, get their visas in shorter periods of time, and so on.

Q.: What is the legal status of foreign tourists on Soviet territory?

A.: Article 122 of the «Fundamentals of Legislation on the Judicial System of the USSR and the Union Republics» says: «Foreign citizens (tourists) enjoy a legal standing on an equal footing with Soviet citizens». This means that foreign tourists visiting the Soviet Union, in keeping with the general rule, are granted the enjoyment of civic rights equal to those granted by Soviet legislation to Soviet citizens. Foreigners can appeal for the protection of their rights, like all Soviet citizens, to courts, arbitration, and other Soviet institutions. According to Soviet laws, a citizen is considered legally responsible at the age of 18. Consequently, tourists from those countries where the age of majority is higher (Britain, Italy, the United States, Japan, Federal Germany, France, etc.), even if, at 18, they are regarded as minors in their respective countries, are considered responsible on an equal footing

with Soviet citizens on Soviet territory.

Q.: Are foreign tourists allowed to appeal to Soviet courts directly, without lawyers?

A.: As distinct from the legislation of certain other countries (USA, Britain, France, etc.), where suitors are represented in court by their own lawyers, in the Soviet Union foreign tourists can conduct their case personally, or through their chosen representatives. These representatives can be appointed from among the same people who, according to Soviet legislation, are entitled to represent Soviet citizens (Art. 16 and 20 of the «Code of Civil Procedure of the RSFSR»). I may also add that in the Soviet Union there is a College of Barristers to provide more qualified legal assistance to citizens. The Moscow College of Barristers has a group of lawyers (called «Iniourcolleguia») conducting affairs for foreigners outside the USSR. Iniourcolleguia represents foreigners' interests in courts and other institutions, and gives legal advice to its clients. The fees paid for its services depend upon the nature of the case in question.

Free legal advice is given to foreigners on the same problems as to Soviet citizens. The Iniourcolleguia, for instance, requests no fees in cases claiming damages for injuries received and so on.

Q.: Are foreign tourists permitted to marry Soviet citizens?

A.: Yes, they are. The marriage of a foreigner in the Soviet Union takes place according to the procedure envisaged by Soviet laws, namely, it must be a civil marriage, made at a registry office. Marriage in church has no legal validity.

Relations between the spouses, both personal, and those pertaining to property, as well as the place of their residence, and also relations between the parents and the children are regulated by the laws of the country where they take up their residence, and the place where their property is located.

Q.: How much currency are tourists allowed to import into the Soviet Union and spend there?

A.: Soviet legislation does not limit the sum of foreign currency, cheques, and letters of credit imported into the USSR.

Unlimited sums of foreign currency can be exchanged for Soviet currency at the State Bank. Unlimited sums of foreign currency can be spent in the country. The unspent foreign currency can be taken back home.

Q.: What travel firms in the Soviet Union organize trips for foreign tourists?

A.: Before 1955 foreign tourist trips were organized only by VAO «Intourist», which is a joint-stock company. After 1955 the influx of foreigners to our country started growing fast, as well as the travel of Soviet people abroad. Questions of foreign tourism were taken up by many Soviet organizations and firms, the leading ones being the Central Council for Tourism and Excursions of the All-Union Central Council of Trade Unions, the International Youth Travel Bureau «Sputnik», and VAO «Intourist».

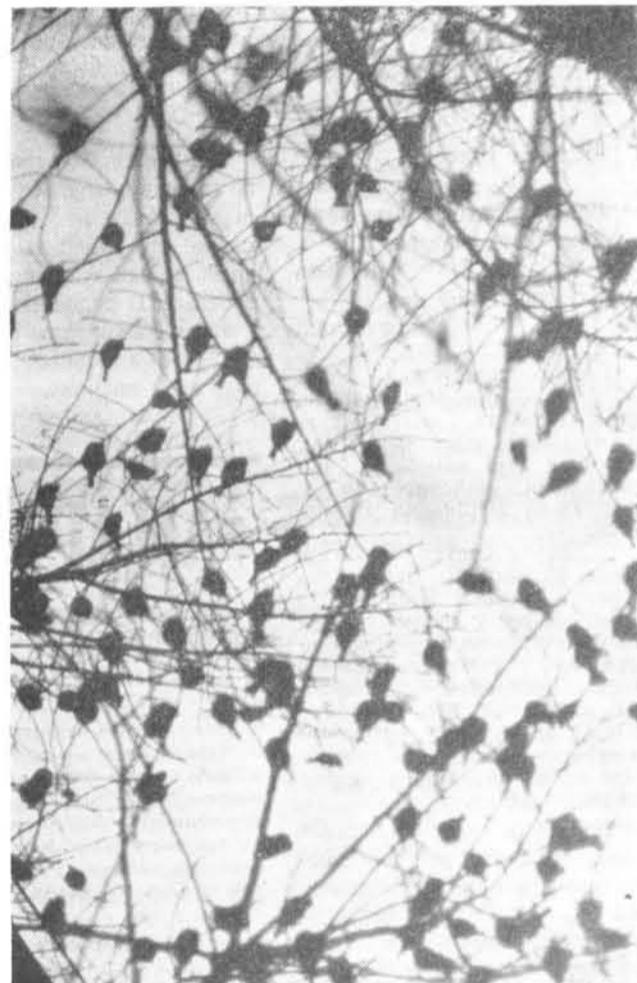
Q.: What was the legal foundation for establishing the Intourist joint-stock company, and how does it conduct business?

A.: On August 17th, 1927, the Central Executive Committee (CEC) and the Council of People's Commissars (CPC) of the USSR issued a law on the founding of joint-stock companies on the territory of the Soviet Union. In 1929, in keeping with this law, the People's Commissariat for Foreign Trade of the USSR, the Sovtorgflot (later reorganized as the USSR Ministry of Merchant Marine) and the People's Commissariat of Railways, founded the Joint-Stock Company for Foreign Travel—VAO «Intourist», with its own capital and charter. The initial authorized capital amounted to 5 million roubles, divided in 200 shares of 25,000 roubles each.

At present the authorized capital amounts to 15.6 million roubles, divided in 6,240 shares of 2,500 roubles each. Apart from the available funds, the Company owns hotels, restaurants, motels, camping-sites, motor transport facilities and other property in various Soviet cities.

Intourist does not bear responsibility for claims made on the state, its bodies and other organizations. For its part, the state bears no responsibility for Intourist's commitments.

Intourist is affiliated to the Universal Federation of Travel Agents Associations.

Верабіны базар.

Фотаэцюд А. ГЛІНСКАГА.

ЯНЫ БЫЛІ ПЕРШЫМІ

У 1870 годзе Генеральны Савет І Інтэрнацыяналу прыняў у Міжнароднае таварыства рабочых прадстаўнікоў рэвалюцыйнага руху Расіі. У хуткім часе Руская секцыя ў поўны голас заявіла аб сабе як аб баявой састаўнай частцы Інтэрнацыяналу. Яе члены — Мікалай Уцін, Антон Трусаў, Ганна Корвін-Крукоўская, Елізавета Дзмітрыева, Кацярына Барценева — займаліся прапагандай марксізма ў Расіі, актыўна ўдзельнічалі ў рабочым руху Швейцарыі і ў Парыжскай камуне.

Беларускае выдавецтва «Вышэйшая школа» выпусціла юбілейнае выданне — манаграфію кандыдата філасофскіх навук Івана Шпадарука «Руская секцыя І Інтэрнацыяналу і яе сацыялагічныя погляды». Кніга асвятляе многія бакі дзейнасці Мікалая Уціна і яго таварышаў, але асабліва шырока — іх філасофію, сацыялагічныя погляды, разуменне імі важнейшых пытанняў тэорыі грамадскага развіцця. Даследаваўшы вялікую колькасць першакрыніц, у тым ліку архіўных, аўтар робіць вывад, што члены Рускай секцыі І Інтэрнацыяналу бліжэй за ўсіх рэвалюцыянераў-дэмакратаў Расіі падыйшлі да вучэння Маркса і Энгельса.

У чытачоў Беларусі да гэтай кнігі асабліва цікаваць. Справа ў тым, што імёны некаторых членаў Рускай секцыі самым цесным чынам звязаны з беларускім краем. Некаторы час у Віцебскай губерні працавала падпольная друкарня народнікаў-землявольцаў, якой кіраваў з Пецярбурга Мікалай Уцін. Антон Трусаў нарадзіўся ў беларускім горадзе Барысаве, вучыўся ў мінскай гімназіі, узнімаў беларускіх сялян на паўстанне ў 1863 годзе.

А. ПРЫХОДЗЬКА.

СРЭБНЫ

ЗВОН

ЦЫМБАЛАЎ

Аб чым спяваюць звонкія цымбалы? Чым яны чаруюць людзей?

- Ціхім шэпатам крынічным,
- Шумам траснікоў зялёных,
- Медным коласам шпанічным,
- Васільковым званам лёну, Рэхам збуджаным, вясёлым,
- Даўняй казкай над калыскай...

Гэтыя паэтычныя радкі Максіма Танка мне заўсёды прыгадваюцца, калі я чую па радыё ці на канцэртах срэбныя гукі цымбалаў, народжаныя майстэрствам і фантазіяй Веняміна Бурковіча.

...Бацьку свайго Венямін мала помніць. Ён загінуў на фронце. Да чатырнаццаці год хлопчык рос у вёсцы Калачы на Лагойшчыне. Спачатку навучыўся іграць на гармоніку, потым сустрэўся з цымбаламі, якія сталі яго любіць. Юны артыст быў удзельнікам усіх сельскіх святаў. Яго слава разышлася далёка за межы раёна.

Пачаткам усіх далейшых поспехаў Вені стаў той памятны год, калі ён упершыню чатырнаццацігадовым падлеткам прыехаў у Мінск на агляд мастацкай самадзейнасці. Ігра юнага музыканта прыйшла да спадобы народнаму артысту СССР Іосіфа Жыновічу.

— Музыка — яго прызвание, — сказаў ён тады членам журы. Пасля выступлення яны сустрэліся, і Жыновіч параўў Веню.

— Калі скончыш школу, абавязкова наступай у музычнае вучылішча.

Праз некаторы час Венямін прыехаў у Мінск і паступіў у вучылішча, а потым у Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю. Пасля заканчэння кансерваторыі Бурковіч становіцца салістам Дзяржаўнага народнага аркестра БССР.

Венямін заўсёды іграе з захапленнем, ярка, каларытна. З вялікім запалам выконвае ён «Беларускія танцы» Іосіфа Жыновіча, падкрэсліваючы народнасць музычнай асновы твора характэрнымі выканаўчымі прыёмамі.

Некаторыя творы былі напісаны нашымі кампазітарамі спецыяльна для Бурковіча. Сярод іх «Беларускія напевы» Дзмітрыя Камінскага. Цудоўна гучаць у выкананні таленавітага музыканта творы Шастаковіча, Бізэ, Гайдна, Шалэна, Агіноскага.

У 1937 годзе разам з Дзяржаўным народным аркестрам БССР Бурковіч прымаў удзел у Днях культуры Беларусі на міжнароднай выстаўцы ЭКСПО-67. У Таронта, Манрэалі, Атаве яго выступленням спадарожнічаў вялікі поспех. Творы для цымбалаў кампазітараў Чуркіна, Камінскага, Жыновіча, Глебава ў выкананні Бурковіча выклікалі буру авацыі. Цымбалісту было ў тым жа годзе прысвоена званне заслужанага артыста Беларускай ССР.

Веняміну Бурковічу ўсяго трыццаць год. А ўжо колькі чароўных мелодый праспявалі яго цымбалы для людзей, колькі прынеслі ім светлых і радасных хвілін! І яшчэ больш прынясуць, бо спяваюць з кожным днём усё звянячэй і звянячэй.

К. АРЛОВА.

СА СКАРБНІЦЫ БЕЛАРУСКАГА МАСТАЦТВА

Міхась ПАРАХНЕВІЧ

ДАЧКА АЛЕНЦЫ

Ноч зімова! ходзіць
У белай касматай кашулі.
Птушкі спяць пад страхою,
Спяць рыбка пад коўдраю...
Толькі мы ва ўсім доме
З табою ўдваіх не заснулі,
Мой малы, мой цікавы,
Данятлівы мой чалавек.

Ці даўно, ці даўно
Ты была неразлучна
з калыскай,
Дзе вісеў на істужцы
Зайжды над табой папугай?
А вось сёння сядзіш
ля мяне.

Перагортваеш кніжкі
І ў каторы ўжо раз
Паўтараеш адно:
— Пачытай.

Ах ты, радзець мая,
Мая палаява бярозка,
Ну, якую ж чытаеш,
Калі знаеш усё ты даўно?
Лепі на рукі хадзі,
Пацалую цябе па-бацькоўску,
Бачыш зорку на небе,
Што ў наша глядзіцца акно?

Там, напэўна, жывуць
І мядзведзі, і лісы, і зайцы,
А над ранішнім полем
Разліты званкі жайрукоў.
Дзесяці ўстаў Мойдадзір
І вядзе, можа, зараз купацца

Да ракі мышанят,
Павукоў і жучкоў.

Дзесяці, можа, Алёнка
У самоце на лесе блукае —
Вельмі цяжка дзіўчыцы
З імішараў натрапіць дамоў.
Паляціш? Дапаможаш?
Галойкаю русай ківаеш.
І глядзіш мне ў вочы:
— Раскажы пра гэта ізню.

Шчоку туліш к шыаць —
І бацькоўскае сэрца сагрэта.
Вырастай летуценнай,
Спагодлівай, чулай такой.
А цяпер засьнай.
Зайтра купіш на зорку білеты.

Сні салодка, дачка,
Перад дальняй дарогай
свадзі!

«ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА» — ШТОТЫДНЁВІК

З першага красавіка газета «Літаратура і мастацтва» перайшла на фармат, аб'ём і перыядычнасць штотыднёвіка. Пракаменціраваць гэтую прыкметную падзею ў культурным жыцці рэспублікі наш карэспандэнт папрасіў галоўнага рэдактара «ЛіМа» Леаніда ПРОКШУ.

Беларускае мастацтва настолькі хутка і бурна развіваецца ва ўсіх сваіх жанрах, сказаў Л. Прокша, што ў невялікай па аб'ёму газеце ўжо цяжка было даваць поўнае і грунтоўнае асветленне працэсаў, якія ў ім адбываюцца. На 16 старонках штотыднёвіка мы зможам друкаваць сур'ёзныя даследаванні, не так жорстка абмяжоўваючы іх памерам, больш шырока знаёміць чытачоў з новымі творамі беларускіх празаікаў і паэтаў, а таксама адводзіць належнае месца мастацкаму перакладу.

Першы нумар газеты новага фармату, які нядаўна выйшаў, ужо можа даць некаторае ўяўленне аб перавагах такой формы. У ім змешчаны вялікія артыкулы, прысвечаныя рабоце тэатраў над ленынскай тэмай, маладой беларускай паэзіі, стану сучаснай скульптуры і інш. З артыкуламі і сваімі творами вы-

ступаюць вядомыя нашы пісьменнікі І. Шамякін, Н. Гілевіч, Р. Барадулін, А. Лойка. Пад рубрыкай «Праблемы, меркаванні, роздум» надрукаваны цікавы нарыс Э. Ялугіна «Лычоў горан», які расказвае пра талент і майстэрства крычаўскіх ганчароў. Дзве газетныя старонкі заняў пераклад дакументальнай аповесці амерыканскага пісьменніка Дж. Кайлі аб Хемінгуэю (гэтую аповесць рэдакцыя будзе друкаваць з працягам).

Думаю, што чытачы з цікавасцю прачытаюць гутарку з аўтарамі праекта помніка Янку Купалу, які хутка будзе ўстаноўлены ў адным з прыгажэйшых паркаў сталіцы. Фатаграфіяй рабочай мадэлі гэтага помніка мы адкрылі наш нумар.

Уводзяцца новыя рубрыкі: «Сто радкоў з рэдакцыі», «Экспануецца ў «ЛіМа» і інш. Шматлікія інфармацыі знаёмяць чытачоў з падзеямі культурнага жыцця краіны і рэспублікі, якія адбыліся за тыдзень.

Мы ўжо маем прыхільныя водгукі чытачоў на першы нумар, сказаў у заключэнне Л. Прокша. Спадзяёмся, што газету з цікавасцю прачытаюць і нашы сябры — землякі за мяжой, якім не аб'якава развіццё роднай культуры.

Выступаюць самадзейныя артысты з горада Баранавічы.

Фота Э. КАБЯКА.

ФЕСТИВАЛЬ НА ЭКСПО

У першай дэкадзе красавіка Асак ператварылася ў кінасталіцу свету. Тут праходзіў міжнародны фестываль, арганізаваны ў сувязі з работай ЭКСПО-70. У час «Тыдня саветскіх фільмаў аб Ільіну» глядачы ўбачылі фільмы «Жыць Ленін», «Сэрца маці», «Ленін у Кастрычніку», «Мы з Краінтата» і іншыя, пазнаёміліся са змястоўнай маляўнічай фотавыстаўкай «Вобраз Леніна ў кіно».

Адначасова Асакская тэлекампанія «Асакі-хаго» арганізавала серыю перадач, прысвечаных знамянальнаму юбілею.

Па парыжскаму тэлебачанню

Кантату «Кастрычнік» Сяргея Пракоф'ева перадало французскае тэлебачанне ў перадачы, якая знаёміць французскую грамадскасць з выдатнымі музычнымі творамі сучаснасці. Перадача суправаджалася дэманстрацыяй эпізодаў з вядомых кіна-

фільмаў Эйзенштэйна «Стачка» і «Кастрычнік». Кантата «Кастрычнік» Пракоф'ева, выдадзеная ў Францыі выдавецтвам «Шан д'юмонд», атрымала нядаўна адну з галоўных прэмій грамзапісу, устаноўленых французскай музычнай акадэміяй Шарля Гро.

— «И за нее венчают на Капитолии и называют потом благодетелем человечества». Помню, Федор Михайлович Достоевский. Кетати, кровь, которая льется сейчас, льется по вине тех, кому вы по-собоачи служите...

— Не надо оскорблений, ваше благородие. Это не деловой разговор. Я действую исключительно в ваших интересах. Начальство ждет результатов нашей беседы. Если я приду пустой, вас передадут Эриху Рике...

— Немец?

— Обершарфюрер СС. Прикомандирован к штабу Андрея Андреевича.

— А это кто такой?

— Как кто? Вы что, с неба свалились? Генерал-лейтенант Власов. Так вот, вас передадут Рике. Он зверь! Урод на коротких ножках и ненавидит красивых, полноценных мужчин. От него выход один — к стенке, но сначала он вас изуродует...

— Не пугайте меня, ночь спать не буду.

— Ну, начнем?

— Что-то не хочется...

В дверь постучали. Астафьев крикнул:

— Войдите.

Вошел солдат:

— Господин поручик, вас требуют их превосходительство...

Астафьев вскопчил. Укоризненно сказал Орлову:

— Заболтался с вами... И все попусту. Не миновать вам Рике.

Вошел, судя по нашивкам, унтер-офицер. Внес кувшин с водой и таз. Поставил на табурет.

— Можете воспользоваться.

Орлов попробовал воду — холодная, приятная.

Унтер добавил:

— Потребуется выйти — постучите...

Потом принесли завтрак, и неплохой: сосиски с картофельным пюре, кофе, два ломтика сыру, булочку.

Орлов подумал: «Стоит ли есть?» Потом принялся за сосиски: «Успею, наголодаюсь, пока надо копить силы».

Поев, Орлов принялся расхаживать по камере: пять шагов вперед, пять назад. «Обязательно будут спрашивать о наступлении — это ясно как божий день!» Орлов вдруг оцептел, что все относящееся к его работе, к готовящемуся наступлению где-то очень далеко. Москва, генерал-полковник Болотин, товарищи — все далеко. Далеко не по пространству, а по времени — и существует лишь как отдаленное воспоминание.

Он попытался представить Сережу и никак не мог восстановить в памяти его теперешнее лицо — почему-то он видел его совсем крошечным... Он хотел вспомнить, как выглядел недавно ушедший поручик Астафьев, и не мог — все расплывалось, все смешалось. Какая-то чертовщина! От бессонной ночи, от волнений поднялось кровяное давление, и, кроме того, Орлов не знал, что в кофе подмешали порошок, расслабляющий, по мнению немецких врачей, волю.

— Спать так спать, — вслух сказал Орлов и лег. Через глазок за ним наблюдал поручик Астафьев, которому приказали, как только Орлов станет засыпать, немедленно сообщить об этом Власову. «Их превосходительство желают беседовать с задержанным лично и хотят начать разговор неожиданно, врасплох».

— Добрый день, Алексей Иванович!

Перед Орловым стоял человек высокого роста, в полувоенной форме. Первое, что бросилось Орлову в глаза, — на редкость большие круглые очки с толстыми

широкими дужками. Казалось, лицо у человека отсутствовало — очки на широком мясистом носу прикрывали все остальное.

Орлов сразу вспомнил Ялту, санаторий «Аэрофлот», где он несколько лет назад отдыхал с Киной, не просто отдыхал, а проводил беззаботный, веселый медовый месяц. «Господи, как же там было хорошо!»

— Не узнаешь, Алексей Иванович? А? Может, разговорить вас?

— Молчать! Я не позволю в моем присутствии оскорблять рейхскандлера...

— Тогда уйдите.

Власов сел, улыбнулся — под дужками очков собрались крупные морщины.

— Не будем ссориться. Ты и тогда, в Ялте, был киняток. Помнишь, как на меня набросился за то, что я твоей жене букет преподнес. Я к тебе с серьезным предложением...

— Что вам от меня надо?

здесь генерал-майор, а в Советском Союзе — подполковник не вырос.

— У него заслуг много, Бургомистром Ялты был, тысячи людей на тот свет отправил...

— К сожалению, иногда приходится быть жестокими. Ну, Алексей Иванович, по рукам! Кстати, учти — зарплата хорошая, жить будешь неплохо.

Вдруг — после Орлов так и не мог понять, почему имен-

— Попытайтесь... Если что-нибудь расскажет, немедленно поставьте меня в известность.

— Где вы будете?

— Там...

«Там» — это означало у Адель Белинберг.

ГЕНЕРАЛ ВЛАСОВ СОБИРАЕТСЯ ЖЕНИТЬСЯ...

После неудачного визита к рейхсфюреру СС Штрикфельду в начале августа принес милому другу «айвензунг» — путевку.

— Отдохните... Это в Рудольфинге, недалеко от Зальцбурга. Место прелестное. Санаторий уютный, симпатичный, для выздоравливающих солдат...

Услышав про солдат, Власов закапризничал:

— Не поеду! И не уговаривайте. Мне и здесь неплохо.

Штрикфельд показал свою путевку.

— И вы едете?

— Куда иголка, туда и нитка. — Штрикфельд любил иногда цеголкнуть русскими пословицами. — Туда, возможно, заглянет и герр Крегер. Кстати, начальница там Адель Белинберг. Молода, красива, умна, обворожительна. Клянусь, вы от нее обезумеете. Дополнительно: она вдова. Супруг, группенфюрер СС, к сожалению, убит под Краснодаром. Детей нет...

— Группенфюрер — это в переводе на общевоинской генерал-лейтенант?

— Совершенно верно. Вы с покойным Белинбергом в одном звании. — Штрикфельд улыбнулся. — Белинбергу, увы, звания не повысят, а вас ждет впереди много. Для Адель вы... Ну, едем?

варивать не хочешь? Напрасно...

«Это же Власов! Тогда он был подполковником. Совершенно верно...»

— Почему не хочу? Хочу! Не каждый день с предателем встречаться приходится...

И, уже окончательно прогнав сон, овладев собой, Орлов продолжал:

— Мы недавно с Каюковым вспоминали... Помните Каюкова?

— Петра Петровича...

— Совершенно верно, Петр Петрович. Он сейчас генерал. В Охотном встретились. Он и говорит: «Удивляюсь немцам... Не дураки ведь, а воспользовались такой посредственностью...»

Дверь распахнулась унтер-офицер внес кресло, поставил его и смахнул невидимую пыль, очевидно, для порядка. Власов сел.

Орлов засмеялся:

— Здорово вымуштрованы!

— Каждый обязан добросовестно выполнять свои обязанности.

— Жаль, — огорченно сказал Орлов.

— Что жаль?

— Такие афоризмы записывать надо. На мраморе вырубать. Предатель о добросовестном выполнении обязанностей.

— Это у вас все просто. Предатель, и все. Жизнь сложнее. Никто не знает, сколько я всего передумал, пока этот свой шаг сделал.

— Оправдываетесь?

— Мне оправдываться не в чем и не перед кем.

— Перед Россией, перед народом...

Власов снял очки, неторопливо протирал стекла. Орлов вспомнил, как в Ялте на пляже Власов, даже купаясь, не снимал очки. Кира шуточно спросила:

— Вы и спите в очках?

Власов серьезно ответил:

— Привык.

Очки действительно делали его более солидным. Как только Власов оставался без очков, сильнее выпирала желая нижняя челюсть с жирной губой, на широком скуластом бугристом лице щурились узенькие подслеповатые глазки, почти без ресниц, — физиономия незначительного, мелкого человека, любящего выпить.

— Перед Россией я не виноват. Я хотел, чтобы она из этого кошмара вышла свободной и сильной. Она имеет на это право.

— И побежал к Гитлеру.

— Адольф Гитлер, правительство Великой Германии желают России только одного — добра!

— Мерзавец ваш Адольф! Власов встал.

— Пойдешь ко мне служить?

— Куда это — «ко мне»?

— Я организую русскую освободительную армию. Должность обещаю хорошую. Ты мне еще в Ялте понравился. Хочу тебя от смерти спасти...

— Идите к черту.

Власов пошел к двери. Ему подали папку.

— Не торопись. Еще поговорим... Посмотри.

Подал Орлову папку.

— Лучше смотри...

Орлов ждал чего угодно, но только не того, что он увидел — перед ним был его портрет в немецкой форме.

— Ну как? — ехидно спросил Власов. — Неплохо? Дальше смотри...

Под вторым снимком стояла подпись: «Советский офицер Алексей Орлов беседует с генералом Трухинным».

Власов победоносно смотрел на Орлова.

— Что скажешь? Еще смотри...

Орлов вслух прочел подпись под третьим снимком: «Алексей Орлов после принятия присяги вождю всех освободительных армий мира Адольфу Гитлеру беседует с генералом Власовым. «Я отдам все мои силы для борьбы с коммунизмом», — заявил этот храбрый русский офицер».

— Ну?

— Хорошие мастера... Сам разжилась, или Кальтенбруннер подкинул? А это что еще?

— Читай, читай!

В конверте лежала листовка «Русским солдатам».

«Я, русский офицер Орлов, обращаюсь к вам, друзья, со словами правды...»

— Клич умер бы от зависти.

Власов настороженно посмотрел на Орлова.

— Какой Клич?

— Художник есть такой. Специалист по фотомонтажам. Часто в «Крокодиле» печатается. Так вот он, посмотрев эти шедевры, умер бы от зависти. Ловко, сволочи, делают...

— Сообразил, Алексей Иванович, что к чему?

— Догадался.

— Ты теперь для большевиков человек конченный.

— Вы уверены?

— Давай ближе к делу. Выбор у тебя, Алексей Иванович, небольшой: обратного хода нет, если даже и убежишь, что весьма трудно, тебя советские повесят на первой осине. Или ко мне, или в могилу.

— Расстреляете или как? Может, живым сожжете?

— Что-нибудь придумаем... А если ко мне — обещаю генеральское звание. Помнишь в Ялте начальника санатория Мальцева? Он

но в этот момент — его охватила такая люта я ненависть к Власову, к этому больше-ротому очкастому человеку, спокойно, деловито предлагавшему изменить Родине, что он вскопчил, схватил за френч испуганно отшатнувшегося Власова и выкрикнул:

— Сволочь! Предатель! Морда поганая... Захотел Россию спасти! Она и без тебя, гад, и себя и других спасет...

Вбежали поручик Астафьев и унтер-офицер, схватили Орлова за руки. Потом вошел высокий офицер с бородой. Власов приказал:

— Вниз! Не давать ни пить, ни жрать.

Астафьев зацелкнул на Орлове наручники.

— Пошли, ваше благородие...

— Осторожно, ваше благородие! Тут шесть ступенек, одна вся развалилась. Я тут недавно чуть себе шею не свернул. И света нет. Командант экономит. Ну, вот и пришли. Тут лампочка есть.

Щелкнул выключатель. Орлов осмотрелся — подвал как подвал. На грязных стенах трубы, провода. В углу куча угольных брикетов. Где-то капает вода. Пахнет канализацией.

— А теперь, ваше благородие, пожалуйте сюда...

Астафьев снял замок, отодвинул засов — открылась узенькая дверь.

— Тут, конечно, не отель «Адлон» на Унтер-ден-Линден, но жить можно. Крыс нет, недавно морили... Проходите, пожалуйста. Располагайтесь.

В низкой темной конуре ничего нет, кроме тряпья на полу.

Орлов, согнувшись, пролез в дверку. Астафьев задвинул засов, звякнул замком, все тем же вежливым тоном сообщил:

— Беспокоить не будем, поскольку нет оснований — есть и пить подавать запрещено. Все удобства в углу. Будьте здоровы...

Щелкнул выключатель. Орлова охватила сырая темнота.

В жизни Власова женщины всегда играли большую роль. В родном селе Ломокино девушки его недолюбливали. Был он некрасив — долго-вязый, кожа да кости, обильно мастил голову. Приезжая в каникулы из семинарии, Андрюшка без приглашения появлялся на посиделках и, если ему удавалось проводить кого-нибудь домой, быстро, не успев сказать двух слов, лез девушке за пазуху, сразу покрываясь при этом потом.

Парни неоднократно били срамника. Однажды устроили темную и основательно потренировали его личность.

В последнее перед революцией лето Власову понравилась в соседней деревне Клаша Ванюкова. На третий день знакомства Андрюшка затопил Клашу в овин. Она вырвалась, испаряла уха-жеру все лицо и, как была, в разорванной кофте, прибежала домой. А дома долеживалась после лазарета ее брат — солдат, потерявший на фронте ногу.

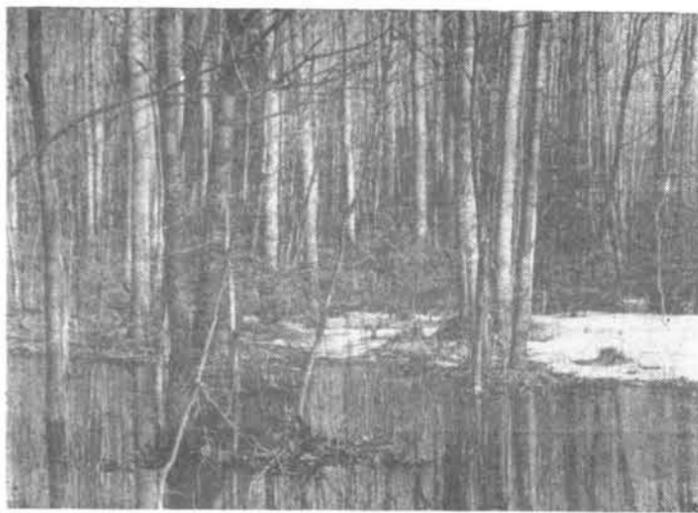
Вечером односельчане смотрели, как георгиевский кавалер скакал на одной ноге по горнице Власовых и бил костью Андрюшку, приговаривал: «Я тебе холку собою, жеребьяча порода!»

Отец и мать, обещавшие богу сделать сына духовным лицом, с тревогой наблюдали, что будущего пастыря меньше всего интересует духовная жизнь, подавая ему побольше женской плоти, причем без особого разбору — как-то мать чуть не за уши вытащила сына от вдовы грактирица, грузной пятидесятилетней бабы, младший сын которой был старше уха-жеру лет на пять...

Поговорка «женится — обрздумится» не оправдалась. Женившись первый раз на соседке Ане Ворониной, Власов совсем обзатанел. Выпив однажды лишнее, он поделился с приятелем: «Не могу с одной бабой жить. Пробовал — не могу». И волочился за любой юбкой.

(Продолжение. Начало в №№ 41, 42, 44 — 51 за 1969 год, №№ 1 — 14 за 1970 год).

(Продолжение следует).

Вясновае разводдзе.

Фота А. ЛАРЫНА.

ПАПЛЕЧНІК Кастуся Каліноўскага

...Красавік 1861 года выдаўся надзвычай цёплым. У адну пагодлівую нядзельную раніцу да касцёла, што шэрай глыбай узвышаўся ў цэнтры Вялікай Берастовіцы, адна за другой пацягнуліся падводы, ішлі мужчыны і жанчыны.

— Кажуць, айцец Ігнаці зноў з народам гутарку мець будзе, — шпталі адзін аднаму мужыкі.

У той дзень пасля малення ён зноў выйшаў да людзей. А іх было многа на плошчы перад касцёлам. Усюды, куды ні кінеш позірк, — латаныя сялянскія світкі ды лапці. Багацейшых не было, раз'ехаліся.

Гэты чалавек, які толькі што зняў са сваіх плеч шытае золатам ксяндзоўскае ўбранне, быў мужыцкім сынам. Звалі яго Ігнатам Казлоўскім.

Час быў неспакойны. У лютым таго года на ўзмысленых паштовых конях даляцела да Вялікай Берастовіцы вестка аб царскім маніфесте. Але не свабода, а яшчэ большая кабала чакала мужыка-бедалагу. Загудзелі, як пчолы ў патрывожаным вуллі, сяляне.

Мужыцкія хваляванні адбываліся ў Іўі, Косаве, Слоніме. Казакія коні тапталі сялянскія палоскі. Кроў, праклёны, свіст бізуноў...

Такі гэта быў час. А лепшыя сыны Беларусі аб'ядноўвалі тым часам сілы для адпору самаўладдзю. Вясной 1861 года ствараецца гродзенская паўстанцкая арганізацыя. Кіруе ёю Кастусь Каліноўскі. У складзе ядра арганізацыі — два чалавекі з Вялікай Берастовіцы: каморнік, пэзт, шукальнік прыгод Фелікс Ражанскі і ксёндз Ігнат Казлоўскі.

Бацькі Ігната аралі зямлю і гнулі спіну на памешчыка. Добра ведаў горкі смак сялянскага хлеба і сам малады ксёндз. Таму і рашыў раздзяліць з народам яго лёс, стаў бліжэйшым паплетнікам Кастуся Каліноўскага.

Сыплюцца на галазу неспакойнага айца Ігната праклёны каталіцкіх санаўнікаў. Прозвішча ксяндза-бунтара заносіцца ў паліцэйскія спісы.

А затым было паўстанне 1863 года. Ігнат Казлоўскі знаходзіўся ў першых радах паўстанцаў. Яго імя называюць побач з імёнамі Каліноўскага, Урублеўскага, Ражанскага.

Але няроўнымі былі сілы. Задрыжалі пад цяжарам чалавечых целаў вярхоўкі на перакладзінах, заплакалі ў берастовіцкіх вёсках удовы і сіроты.

Ігнату Казлоўскаму чудам удалося пазбегнуць пятлі. Але не было ўжо сярод жывых Кастуся Каліноўскага, пакінуў радзіму Урублеўскі.

Доўга даваўся Ігнату Казлоўскаму хавацца ўдалечыні ад роднай Берастовіцы, жыць пад чужым імем. А потым ён стаў настаўнікам. І толькі нямногія ведалі аб мінулым гэтага чалавекі. Ведалі, але маўчалі.

...Многа вады сплыло з таго часу. Відаць, няма ўжо сярод жывых і вучняў Ігната Казлоўскага. Толькі дзве тоўстыя судовыя справы: зекавой даўнасці захоўваюцца ў Гродзенскім абласным дзяржаўным архіве. Бегаць паміж аб'яў і славным сыну Берастовіцы. Ды старажылы з берастовіцкіх вёсак не-не ды ўспомняць чутую ад дзядоў гісторыю аб удзельніку сялянскага бунту, ксяндзу-адступніку.

П. АБРАМОВІЧ.

«Хваля» — так называецца новы плавальны басейн Мінскага мотавелазавода. НА ЗДЫМКУ: у новым басейне ідзе трэніроўка юных плыўцоў.

Фота М. МІНКОВІЧА.

СУМЕСНАЯ ПРАЦА ПРА БЕЛАВЕЖУ

Больш чым на сямідзесяці тысячах гектараў раскінуліся на захадзе нашай рэспублікі запаведныя лясы слаўтай Белавежскай пушчы. У гэтым кутку першабытнай прыроды растуць саракаметровыя яліны, карабельныя сосны, стаяць векавыя дубровы, грабавыя і букавыя гаі. Тут водзяцца зубры і дзікі, еўрапейскія алені і казулі, ласі і янотавідныя сабакі, бабры і лісы, рысы і зайцы.

У Белавежы каля 900 розных відаў раслін, 55 відаў млекакормячых і больш двухсот відаў птушак.

Такое багацце расліннага і жывёльнага свету з даўніх часоў прыцягвала ўвагу вучоных, а таксама турыстаў з нашай краіны і з-за мяжы. Іх цікаваць асабліва ўзрасла пасля вайны, калі запаведна-паляўнічая гаспадарка Белавежскай пушчы ператварылася ў буйны навукова-біялагічны цэнтр.

Сваю работу навуковыя супрацоўнікі Белавежы праводзяць у цесным кантакце з вучонымі Белавежскага нацыянальнага парка Польскай Народнай Рэспублікі. Нядаўна беларускія і польскія вучоныя заключылі пагадненне аб напісанні навукова-папулярнай кнігі пра Белавежу. Створана рэдакцыйная калегія з дзесяці чалавек, па пяць ад Беларусі і Польшчы, на чале з галоўным рэдактарам ад БССР — Сцяпанам Качаноўскім і ад ПНР — Янушам Богданам Філіпскім.

— Гэтая праца абяцае быць адной з самых грунтоўных за ўсю гісторыю Белавежы, — сказаў С. Качаноўскі. — У ёй будуць сістэматызаваны багатая флора і фаўна запаведнага краю, яго гісторыя, прыродныя, глебавыя і кліматычныя ўмовы, водны рэжым, ахова і г. д.

Працаваць над кнігай збі-

раюцца больш трыццаці вучоных з Польшчы і з Беларусі. Сярод іх кандыдат біялагічных навук, навуковы супрацоўнік АН БССР В. Гельтман, старшыя навуковыя супрацоўнікі Белавежскай пушчы П. Міхалевіч, Л. Горачкіна, польскія вучоныя Юзэф Будзынь, Здзіслаў Буцак, Чэслаў Аколуп, Ежы Вісьнёўскі і іншыя спецыялісты.

У стварэнні навуковай працы прымуць удзел інстытуты эксперыментальнай батанікі Акадэміі навук БССР і Белавежскага нацыянальнага парка ПНР, станцыі вывучэння першабытных лясоў, навукова-даследчы інстытут лясной гаспадаркі Дзяржаўнае выдавецтва сельскагаспадарчай і лесаходчай літаратуры ў Варшаве.

Усю работу рэдакцыйная калегія мяркуе завяршыць у 1971 годзе. Кніга выйдзе на чатырох мовах: рускай, беларускай, польскай і англійскай.

І. СУЧКОЎ.

У карчме Пятра I

Кафэ «Фрэгат» на Васільевым востраве (Ленінград) адкрыта там, дзе знаходзілася першая карчма Пятра I. Тут цар наладжваў урачыстасці з выпадку спуску караблёў. Інтэр'еры кафэ выкананы ў стылі XVIII стагоддзя. Ежы рытууюць у «Фрэгаце» на рэцэптах старадаўніх кулінарных кніг: «царскі боршч», «смажаніна па-стравецку».

Соты мост у Кіеве

У сталіцы Украіны пачалося будаўніцтва сотага на ліку маста. Гэта падзея значна не звычайная, колькі арыгінальнасцю самога збудавання, у якім увавобяцца апошняе дасягненні айчынных мастабудавання.

Агульная даўжыня маста складзе 8,5 кіламетра. Дакладней, гэта будзе не мост, а комплекс, у які ўвойдуць два масты — праз Дняпр і Дэсенку. Земляны вал злучыць іх паміж сабой. Яны звяжуць два буйнейшыя жылыя масівы — Абалянь і Васкрасенскую Слабодку.

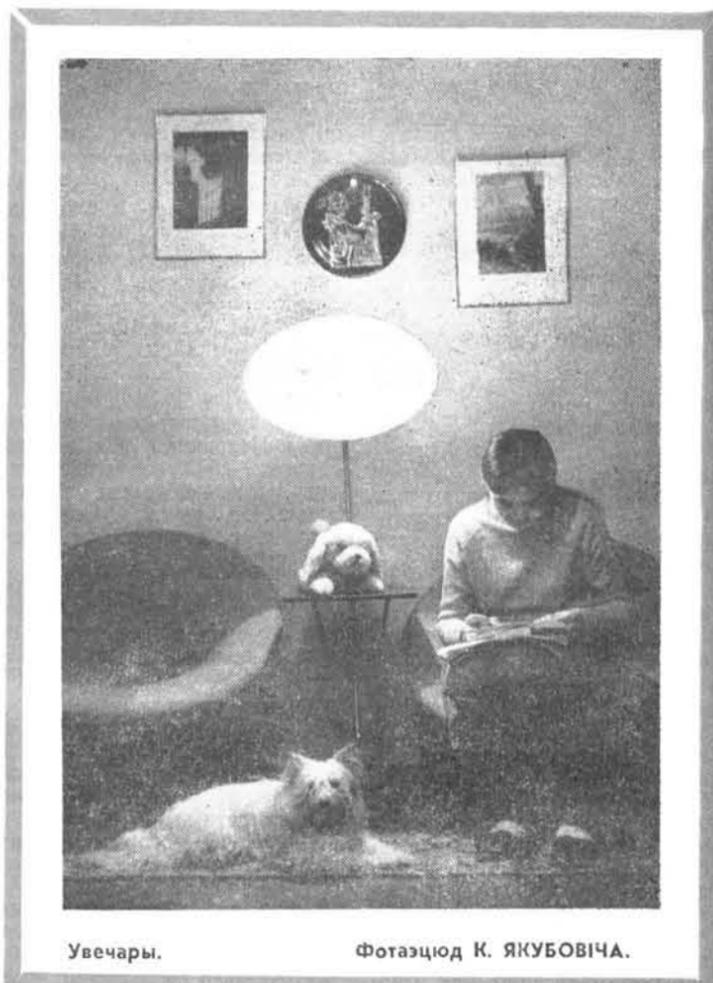
Раскрытая тайна

На раскопках Бельскага гарадзішча поблізу Палтавы (Украінская ССР) зроблена адкрыццё, якое мае вялікую навуковую каштоўнасць. Археологі знайшлі гліняную ліцейную форму, якой карысталіся скіфы, і хоць форма не захавалася цалкам, яна дазваляе раскрыць тэхналогію вытворчасці масгацкіх вырабаў так званых «скіфскага звярчанага стылю».

Форма, знойдзеная на Бельскім гарадзішчы, прызначана для адліўкі бляхі філара (упрыгожання цэнтральнай часткі шчыта), выкананай у выглядзе аленя. Падобныя ўпрыгожванні былі вядомы археологам, якія займаліся раскопкамі скіфскіх курганоў, але адносна месца іх вырабу ў вучоных да гэтага часу не было адзінай думкі. Цяпер відавочна, што адным з галоўных цэнтраў вытворчасці сусветна вядомых скіфскіх упрыгожванняў было Бельскае гарадзішча.

Яго тэрыторыя займала амаль 200 гектараў, налічваючыся па велічыні да плошчы старажытных Афін. Бельскае гарадзішча прасінавала з IV стагоддзя да новай эры па I стагоддзе нашай эры.

А.Д.І.

Увечары.

Фотаэціюд К. ЯКУБОВІЧА.

ГУМАР

Жонка звяртаецца да мужа, які паглыбіўся ў чытанне газеты:

— Паглядзі, як цудоўна жыўць нашы суседзі, як яны любяць адзін аднаго.

— Няўжо!

— Так. Раніцай, адыходзячы на работу, ён цалуе яе ў дзяхрах, а з вуліцы пасылае паветраны пацалунак. А ты гэтага не робіш.

— Але ж я з ёю яшчэ не знаёмы.

На адной з парыжскіх вуліц сустракаюцца двое знаёмых.

— Якія наваны?

— Адкрываю вясельнае бюро.

— А які капітал вы маеце?

— Сем дачок.

Хлопчык крычыць:

— Мама, ідзі хутэй! Я паваліў лесвіцу.

— Ну, калі даведаецца бацька!..

— Бацька ўжо ведае. Ён вісіць на люстры.

— Падсудны, вы прызнаеце сябе віноўным у тым, што лавілі рыбу без дазволу і злавілі 18 шупакоў?

— Так, прызнаю. Але ў мяне да вас просьба, грамадзянін суддзя. Ці не змаглі б вы даць мне некалькі экзэмпляраў пратакола судовага пасяджэння, каб я мог паказаць іх маім прыяцелям?

Звоніць тэлефон.

— Калі ласка, вазьмі трубку! — гаворыць муж. — І калі спытаюць мяне, скажы: «Вельмі шкадую, але майго мужа няма дома».

Жонка ўзяла трубку і, паслухаўшы крыху, сказала:

— Вельмі шкадую, але мой муж дома...

— Каб цябе ліха, я ж цябе папярэджваў!..

— Але, мілы, — супакоіла яго жонка, — прасілі ж не цябе.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-34, 6-97-92, 32-05-88, 33-15-15.

Мінск. Друкарня-выдавецтва ЦК КП Беларусі. Зак. № 526.